

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 10 fr. la an.
Manuscrise nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII:

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a 2-a oară
5 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sînt
a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

Chemarea învățătorilor.

Acum, că a sosit timpul, când și economii nostri de pe la sate sunt aproape gata cu lucrul câmpului, și ne apropiem de nopțile lungi de iarnă, când și ei stau în jurul vetrei lor, recreându-se de munca obositoare de peste vară, datorința sfântă ce ni-se impune este, ca să ne cugetăm asupra modului cum trebuie să folosim acel timp liber, ca să tragem din el vr'un folos oare-care, și să nu-l petrecem prin crășme, făcând câștig jidanilor prin beuturile lor spirituoase, cari nu numai că nu ne aduc nici un folos, dar' pe lângă că ne cheltuim banii pe ele, ne mai sdruncinăm încă și sănătatea, slăbindu-ne astfel puterea brațelor, de care atâtă lipsă avem la ducerea îndeplinire a muncii obositoare de peste vară.

Și când ne gândim asupra acestui lucru, câte lucruri folositoare nu ne trec pe dinaintea ochilor, cari, dacă le-am și îndeplini, urmele binefăcătoare ce ar rezulta dintr'însele, încă nu ar întârzia de-a ni-se arăta.

Și oare asupra cui cade mai mult această sarcină, de-a îndemna poporul ca timpul liber să-l folosească pentru săvîrșirea lucrurilor folositoare, dacă nu asupra învățătorilor nostri.

Da, învățătorii nostri sunt chemați în primul rînd ca să îndemne locuitorii cutărei sau cutărei comune, la astfel de lucruri.

Nimeni dintr'o comună n'are mai multă influență asupra poporului, decât însuși învățătorul.

Învățătorul are o superioritate, care îl face să fie văzut și căutat de toți ai satului. Nimeni nu este mai bine pus spre a deveni centrul a tot ce este bine și frumos. Cine ar și putea să-i

dispuțe influența? Notarul din sat? Acela stă sub influența stăpînirii. Primarul comunei? Acela este sătul până în gât de greutatea sarcinilor sale administrative.

Învățătorul, prin chemarea sa, este dator să se intereseze de toate lucrurile ce duc spre propășirea unei culturi generale. El nu trăește numai în lumea materială, literatura și știința sunt deopotrivă ogorul seu firesc. Pentru-ce, spre pildă, n'ar căuta el să răspândească în săteni gustul cântului? Pentru-ce n'ar face el șezători literare, unde să le cetească câte o poveste, câte o nuvelă populară sau alte lucruri folositoare, care să-i pună în curent cu progresele ce lumea face pe fiecare zi? Pentru-ce n'ar înființa câte o bibliotecă populară? Să caute, să încerce! Dacă cu una nu reușește, va reuși poate cu alta; în tot cazul învățătorul e dator să facă ceva, și fie sigur că va fi ceva și va obține ceva.

Dacă în fiecare sat s'ar afla un om însuflețit de acest simțământ, noi am fi altceva decât ceea-ce suntem: un popor, căruia aproape nimic nu-i pasă de ziua de mâine! La noi nu s'a înțeles încă destul importanța învățătorului pentru dezvoltarea poporului. Nu este casă în sat, nici copil în toată casa, care să rămână în afară de influența învățătorului. Dela învățător primește copilul cele dintâi elemente ale ori-cărei științe, cea dintâi direcțiune a vieții sale, pe care o poate păstra de-a pururea. Nimeni nu este mai destoinic ca învățătorul spre a deveni un principiu de îmboldire, un factor viu. Alții pot, asupra cutărui punct *special*, să exercite o acțiune mai adâncă, însă nimeni nu se cuvine să-l întrecă în influență *generală*, în activitate rodnică, în tărie de voință.

Nu vă este deajuns aceasta, învățători prea iubii? Doriți mai mult? Vreați

ca alții să se facă din voi ceea ce voi nu știți și nu vreați să faceți înșivă? Atunci, stăruți cu îndărătnicie în josnicia voastră; exaltați până la ceruri stearpa voastră nemulțumire; învinovați pe D-zeu și pe oameni; gemeți asupra sărăciei voastre și a lor vostri; urmăriți împreună cu colegii vostri fantasma emancipării, și... rămâneți și mai departe ca mai înainte.

Ar fi timpul suprem, ca învățătorii nostri de pretutindenea să caute mijloace, prin cari să ridice poporul din nepăsarea în care se află față de astfel de lucruri, cari numai bine îi vor aduce, dacă le va săvîrși.

Pe lucru deci!

Congresul național-bisericesc. Sâmbăta trecută s'a întrunit în Sibiu, sub presiunea P. S. Episcopului *Mețianu* consistorul metropolitan, pentru a satori ziua congresului național-bisericesc, care are să aleagă pe noul Metropolitan. Convocarea acestui congres s'a defipt pe zilele de 29—31 Dec. n. a. c.

Contele Muravjev în Viena. »Budapesti Hirlap» dela 23 Oct. spune, că contele Muravjev, ministru de externe al Rusiei, s'a întreținut Sâmbăta trecută timp de o oră cu contele Goluchowski, ear' d. a. la 2 ore a fost primit în audiență de către M. S. Împăratul, timp de mai bine de un cias. În cercurile diplomatice se vorbește, că contele Muravjev a făcut această călătorie la Viena numai din curtoasie. De când și-a ocupat funcția, a fost de două-ori în Berlin, pe când în Viena nici-odată, de aceea s'a folosit de astă-dată, ca în călătoria sa la Livadia, să treacă prin Viena, pentru a se prezenta M. Sale. Acesta ar fi scopul călătoriei lui prin Viena, se poate însă, zice »Bud. Hirlap», că se va fi folosit de ocaziune și va fi adus vorba și despre conferința de pace internațională și a anarhiștilor. Mai departe chestia insulei Creta. În onoare lui Muravjev contele Goluchowski a dat un prânz de gală.

Contra anarhiștilor. Din Roma se anunță »Correspondenței Politice», că conferința antianarhistă se va ocupa mai cu seamă de următoarele chestiuni: Definițiunea anarchismului din punctul de vedere al dreptului criminal; măsuri de luat în contra presei anarchiste, extradarea anarhiștilor; calificarea crimelor anarchiste, ca crime de drept comun; organizarea unui serviciu de poliție, pentru a înlesni schimbul mutual de comunicațiuni în privința anarhiștilor.

Revoluție valahă.

Poate-că mulți dintre cetitorii foii noastre vor crede, că dl *Liviu Albini* se află pe picior liber, în urma documentelor legale ce s'au dat autorităților maghiare de către dnii I. Pr. Dimitrescu, senator și I. G. Bibicescu, director la Banca Națională a României, și anume că suma colectată de dl Albini pentru ridicarea unui monument eroului nostru Avram Iancu, care sumă pretinde guvernul că dl Albini ar fi defraudat-o, se află depusă la banca mai sus amintită.

Lucrul însă nu stă așa. Dl Albini și astăzi își petrece zilele între zidurile muzeizate ale închisorii din Alba-Iulia, fără a avea barem o rază de speranță, că autoritățile ungurești își vor veni în ori, și recunoscând nedreptatea ce i-se face, acum de-un an de zile, îl vor elibera.

Cu astfel de lucruri însă nu-și sparg ei capul, ci își frământă creierii cu înființarea a noue curți de jurați, căci, se vede, nu le sunt de-ajuns cele de până acum, deoarece »trădătorii români» se sporesc pe zi ce merge, și pentru ai stîrpi nu este, după dinșii, altă cale, decât — temnița. Ca-și-când nu li-am fi dat destule dovezi, că temnița lor în loc să ne înspăimînte, și mai virtos ne oțelește, pentru lupta dreaptă ce am

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI”

Cura naturală de Dr. Petru Opre.

— Potențarea puterii trupului și pe baza aceleia vindecarea boalelor. —

În timpurile de acum, când pe terenul medicinei se ivește pretutindenea un puternic curent, care așteaptă curarea trupului bolnav dela puterile naturii, dela efectul vindecător al apei și soarelui, este extraordinar de interesant și pe baza experiențelor putem zice: de mare însemnătate sistemul de cură pe care dl Dr. Petru Opre, care de altcum nu e medic, ci avocat în Arad, sub titlul de potențarea puterii trupesti l'a răspândit în cercuri largi, cu rezultat și succes miraculos în înțelesul strict al cuvîntului.

Dr. Petru Opre s'a ocupat ani de zile cu științele naturale, și de mulți ani a probat pe propriul seu corp modul sistematic al potențării puterii trupului prin folosirea apei reci, prin specială dietă în nutrire și *îndeosebi prin exerciții libere de gimnastică*, — și i-a succes a-și straforma așa zicînd toate moleculele corpului în puteri musculare, în așa măsură, încât în această privință te pune în uimire.

Dar' în decursul potențării puterii trupesti a descoperit și aceea, că modul de cură folosit de d-sa *formează mijloc de extirpare și contra ori-cărui fel de boală* prin aceea, că prin curățirea sîngelui și prin formarea selecțiunii de materii urmate în urma acesteia, cum și prin potențarea puterii trupesti rezultată în urma selecțiunii materiilor, starea abnormală a trupului se delătură.

Experiențele sale Dr. P. Opre le-a dat publicității în anul trecut în o prelegere publică, ținută în Arad în prezența unui public în parte preponderant compus din experți. Cu ocaziunea acestei prelegeri Dr. Petru Opre a formulat tesa, și a dovedit-o și prin exemple vii, că relativ *ori-ce trup omenesc se poate în 6 luni reconstrui cu nouă puteri musculare și prin întărire corăspunzătoare trupul bolnav poate fi reînsănătoșat.*

Îndeosebi aceea, că corpurile omenimii, cari sunt îngreunate cu carne, și însoare, fără multă trudă și osteneală se pot desbrăca de greutatea carnei și a unsoarei superfluă, și se pot înzestra cu musculatură; ear' de altă parte acele corpuri a omenimii, cari din cauza negrijei, ori eșofării de muncă au slăbit de putere și musculatură — în 4—6 luni se pot reînoui cu putere și musculatură.

Foarte mulți au grăbit să folosească modul de cură recomandat de d-sa, și după-

cum dovedesc adresele de recunoștință ce le-a primit și în continuu primește, modul său de cură dă rezultate uimitoare nu numai în privința potențării puterilor trupesti, ci și la vindecarea astorfel de boale, pe cari știința medicală le-a declarat *incurabile*.

Cred a fi de prisos, în interesul omenimii bolnave, a face cunoscut sistemul de cură natural al dlui Dr. P. Opre, convins fiind că ori-cine-l va întrebuița, îi va fi spre mare folos.

Rol de mare efect în modul de cură a Drului Petru Opre au așa numitele spălări, despre cari hidroterapia modernă — ce-i drept face amintire, dar' fără a indica modalitățile spălării și fără a indigita la faptul, că la adecă tocmai în folosirea sistematică și corăspunzătoare a spălării constă simburile curei de apă rece. Cel-ce întrebuițează spălarea conform inviațiunilor date de Dr. P. Opre; deja în timp relativ scurt va simți etectul vindecător miraculos atât cu privire la potențarea puterii trupului, cât și cu privire la curarea boalelor. Experiența îndelungată a condus pe Petru Opre la aflarea, că efectul vindecător al spălărilor e a să căuta în faptul, că la ce timp și în ce mod e a se aplica acest mod de cură asupra individului ce vrea să se întărească ori să se vindece.

Parte întregitoare formează la acest mod de cură *observarea dietei în ceea-ce privește*

nutrirea, a cărei satorie se înțelege că e specială și depinde dela puterile fizice ale persoanei ce-și cearcă lecuire.

Cu acestea e împreunat sistemul exercițiilor libere, cari difer esențial de toate speciile exercițiilor gimnastice acum la modă și au de scop, că fără efortarea trupului, *purcezend din mișcări firești*, să servească spre întărirea și înviroșarea trupului. Modul de cură devine complet prin preumblări făcute timp hotărît, cari prin mișcări în liber și aer curat ajută la câștigarea integrității (sănătății) trupului și la potențarea puterilor trupesti.

E un mod de cură în detail stabilit modul de cură pe care i-a succes Drului Petru Opre a'l descoperi drept un mod foarte eficace, ce pentru integritatea trupestă și *persoanele cari scutite de prejudiciile, cari numai dela știința medicală sperăază vindecare*, au întrebuițat sistemul seu de cură, nu pot din destul a să mira și a da mulțumita pentru uimitoarele rezultate ce la cele mai diferite morburi a succes a le ajunge.

Spre ilustrarea ziselor mele înșir aici câteva casuri.

Dl *Akos Pénzes*, avocat în Arad, mulți ani de zile a suferit de greutateți de respirare și de tari bateri de inimă, cari îl atacau instantaneu, — și prin întrebuițarea modului de cură al Drului Petru Opre s'a vindecat.

purtat-o și o vom purta și de aici înainte, pentru redobândirea drepturilor noastre recunoscute în lege, dar' călcate astăzi în picioare de cei-ce chemați sunt ca să le aplice.

Apropiându-ne de nopțile lungi de iarnă, se vede că concetățenii noștri maghiari au destul timp de-a visa despre lucruri, cari nimănui nici prin gând nu i-a trecut.

Un astfel de vis se vede că a avut și un scriitor al ziarului »Egyetértés«, care între alte multe, vine și lățește prin numita foaie vestea, că Românii din comitatul Albei-Iuliei au de gând să se răscăle, ca cu puterea să elibereze pe dl Albini din temnița de-acolo.

La aceasta, zice numita foaie, îi îndeamnă niște agenți secreți, cari cutieră satele din acel comitat.

Mai agitat este poporul în părțile Mercurii, Cutului, Rêhăului și în deosebi pe la Sebeșul-săsesc atât este de agitat, încât să păzască D-zeu.

Adevărat că se păzască D-zeu, nu însă de agitația în care poporul nostru nu se află, dar' de neghiobia unei atât de sfruntate minciuni.

Nu e nici cum bine cu concetățenii noștri maghiari. Vara li-se înferbentă creerii de nădușile cele mari, ear' iarna cu nopțile ei cele lungi, le dau privilegiu la visuri de cele mai înfricoșate.

Doamne dă-le, ori li-o ia și care-o au!

Tinerimea — trădătoare.

Zilele trecute s'a pornit de cătră presa șovinistă o nouă goană contra tinerimii noastre dela școalele înalte ungurești.

Din privilegiu începerii anului școlar, studenții români din Cluj și Oradea-mare s'au întrunit, ca de obicei, la o cină comună, pentru a se cunoaște unii pe alții și a întări astfel legăturile ce-i unesc ca fii ai aceluși popor.

Pe lângă acestea s'au ridicat și câteva toaste, cu totul nevinovate.

Atât și nimic mai mult a fost deajuns, pentru-ca să se dea privilegiu scriitorilor dela foaia kossuthistă »Egyetértés«, ca să strige în gura mare, că tinerimea universitară din Cluj și ascultătorii români dela academia de drept din Oradea-mare, urzesc comploturi groaznice contra statului maghiar.

Zice despre dînșii că au cluburi secrete, unde făuresc la fel și fel de planuri spre a răsturna actualile stări de lucruri din Ungaria. Deci — pe ei, căci patria se află în pericol și nici că se putea altfel. Rectorul Academiei din Oradea-mare a orînduit cercetare disciplinară contra tinerului Român, dl *Lucian Bolcaș*.

Sâmbătă după amiază la orele 3, însoțit de colegii sei români s'a dus la academie, unde a și fost ascultat, timp de un cîas și jumătate.

Arpád Varjassy, inspector școlar, consilier regesc, a folosit cu succes modul de cură al Drului P. Opre în contra: asthmei, neorasteniei și grăsimii.

Ioan Dani, inginer suprem la căile ferate arad-cenadane, din boala sa de stomac, care de mulți ani îl tortura, s'a vindecat în 8 săptămâni într'atâta, cât azi numai ca despre suvenire din trecut își aduce aminte de boala sa.

Géza Fetter, inspector la căile ferate ale statului, Gusztáv Vass, inspector la căile ferate arad-cenadane, recunosc de foarte bun modul de cură al Drului Petru Opre în contra grăsimilor pe inimă, și pentru potențarea puterilor trușești.

Ferdinand Green, vice-căpitan la poliția din Arad, Augustin *Mihályi*, extimator la banca de asigurare »Első magyar általános biztosító társaság«, au folosit cu excelent succes acest mod de cură, cel din urmă mai ales în contra Ingrășerii și ceea-ce la prima privire s'ar crede de necrezut, dacă nu ar fi realitate, în restimp de 6 săptămâni i-a succedat să scape de 14 chilogrami.

Mai departe palpitate neregulate a inimii și respirațiunea grea, provenită din grăsimea formată pe inimă, i-a trecut și s'a însănătoșat într'atâta, că până când mai nainte la preumblare nici 300 pași nu putea face fără să-i fie spre greutate, anume după cură, ca

în timpul cât a durat ascultarea, înaintea academiei, s'au adunat studenții maghiari, înarmați cu — ouă clocite și cu cele mai scârboase injurături, ca să huiduiască astfel pe tinerul Român, când va ieși de-acolo.

La eșirea sa dela academie, tinerul Bolcaș earăși a fost întimpinat de colegii sei, cari l-au îmbrățoșat cu căldură, ear' fiii nației cavaleresti s'au luat după dînșii, aruncând în urma lor cu ouă clocite și injurând în modul cel mai »kocsis«-esc. Ear' după aceasta, ca-și-când ar fi săvârșit un știm ce faptă mare patriotică, și-au descoperit capetele și au cântat imnul lor național »*Hazádnak rendületlenül*«.

Nici că se poate ceva mai potrivit! Sărmană tinerime română, ai ajuns timpul, în care nu-ți mai este dat nici să strîngi mâna unui frate al tău, fără-ca să nu fi învinuit de »tradare«. Ori-ce pas nevinovat vei face, dușmanii neamului tău sunt în urma ta și aștă asupra-ți cele mai aspre pedepse din partea guvernului.

Dar' — avea-vor și acestea odată sfîrșit!

Ceea-ce nu moare...

Ura între Francezi și Nemți, din când în când potolită prin mari întemplări, care înlătură pentru moment luarea aminte dela arzătoarea chestiune a Alsației și Lorenei, găsește zilnic pricină nouă pentru a reapărea mai vie, mai neîmpăcată decât mai înainte.

Moștenirea fostului Cancelar-de-fier al Germaniei, pare deasemenea rînduită să hrănească vrajba adânc săpată odinioară de sabia bismarckiană între cele două îndușmănite popoare. Scrierile lui Bismarck cari acum se dau la iveală sunt pline de amănunte aștătoare, sunt presărate de batjocuri, de rătăciți veninoase, cari vor nutri cu putere focul urei și vor obrinti odată mai mult rana neînchisă încă în sufletul poporului francez.

Eată două mici frânturi din cele din urmă foșoare date la iveală de Busch, fostul secretar al Cancelarului:

23 Ianuarie 1870: »Tovarășul Prințului de Coroană a venit pe neașteptate să aducă vestea d-lui de Bismarck, că contele X. sosise la Versailles pentru a cere în numele lui Trochu o încetare a luptei pe două zile spre a se îngropa morții. Căpetenia a răspuns, că nu primește, că sunt deajuns câteva ciasuri pentru ridicarea tuturor morților și a răniților.

De altmîntrelea, încheie Bismarck, ei să află tot așa de bine pe pământ ca și sub pământ...«

24 Ianuarie 1870: »Jules Faure vreme de două ore, a rămas la consfătuire cu cancelarul. Să pare, că în timpul întvederii el s'a plâns din nou, că armatele noastre au tras asupra bolnavilor și asupra unui asil de copii orfani și săraci.

— Nu pricep, răspunse cancelarul, de ce vă plângeți. Dv. faceți cu mult mai rău, că dați în soldații noștri, cari sunt toți teferi, sănătoși...«

Și pe aceeași strună, urmează povestirile din vremea de demult, din vremile de învingere ale Germaniei împotriva Franței umilite. Batjocura asta va răscula vulcanul dușmăniei, la haine sacree, cum îi zic Francezii și dorul răsbunării, care nu moare decât odată cu poporul, dacă e mare acel popor.

și întinerit face cu mare ușurință preumblare și de 2 ore și îi cade bine.

Și mai miraculos e cazul lui *Béla Páner*, locotenent suprem de gendarmi, care 8 ani de zile a fost torturat de reumă, a cercetat toate stabilimentele de cură, a întrebuintat și cura lui Kneipp, dar' fără rezultat.

După aceea devenind la cura Drului P. Opre după folosire de 7 luni într'o zi bună a ajuns la acea convingere, că țepenirea de trup de care suferea de 4 ani i-a încetat, mișcările le poate face negenat, spinarea, care era diformă și cărnă a devenit earăși în poziție normală, apoi a căpătat un apetit foarte bun și puterea trușească îi crescî zi de zi.

Trebuie să mai amintesc pe Francisc *Ficsay*, oficiant la comitatul Arad și Ladislau *Raskó*, amplotat la căile ferate ale statului, primul suterea de paralisa spinării și de grave dureri de picioare împreunate cu această boală. Medicii i-au declarat boala de incurabilă. Nu putea umbla de cât — pe cărge și numai așa, că la tot pașul trebuia să caute cu ochii unde așeza picioarele. Circa 6 luni de zile a folosit modul de cură al Drului P. Opre și s'a intramat într'atâta, că acum poate toată noaptea să joace.

Ear' *Ladislau Raskó*, s'a vindecat de durerile reumatice, cari ca fulgerile-i săgetau

Ciuma în Viena.

Spaima ce a cuprins pe locuitorii Vienei, din cauză că un servitor al spitalului central de-acolo, cu numele Barisch a murit, în urma înfiorătoarei boale numită ciuma, e de nedescris.

Această spaimă cuprinde pe locuitorii Vienei pe zi ce merge tot mai mult, fiindcă după înmormântarea servitorului Barisch, s'au bolnăvit și cele două servitoare, cari îl cercetau pe dînsul. Din această cauză au fost duse în spitalul »Francisc Iosif«, unde sunt internați bolnavii cuprinși de vre-o epidemie!

Drul Müller, care acum e anul, pe timpul când în India băntuia această boală înfricoșată, s'a dus acolo, și cu un curaj neînfrînt se interesa de bolnavii atinși de ciumă cari erau cu miile, și îi studia firea și leuirea, încă s'a dus cu acele două servitoare, ca să îngrijască de ele.

Dar' a doua zi și dînsul s'a îmbolnăvit și Duminecă noaptea a murit, ear' Luni la orele 6 dinineța i-s'a făcut înmormântarea. Tot în acel spital au fost duși și veduva servitorului Barisch și încă un alt servitor dela spitalul central, cari au venit în atingere cu Barisch.

În locul Drului Müller s'a angajat de bună-voe Drul Poech, ca să îngrijască de cei bolnavi.

S'au luat toate măsurile de lipsă, ca să se pună stavilă acestei boale înfiorătoare.

Chiar și în casa deputaților din Budapesta după-cum scrie »*Politische Volksblatt*«, au venit în discuție asupra acestei boale.

Ministrul de interne Perczel a declarat, că se va strădui a face toate cele de lipsă pentru-ca această epidemie să nu între și în Ungaria.

»*Budapesti Hirlap*« dela 24 l. c. aduce știrea că foarte mulți dintre locuitorii Vienei, au părăsit orașul, mai ales străinii.

E caracteristic, zice »*Bud. Hirlap*«, că la instituțiile de asigurare contra spargerilor, a fost o îmbulzală foarte mare. Aproape toți căți părăsesc orașul, își asigură locuințele contra spargerilor.

Mare nedumerire a produs între locuitori vestea lătită, care se desminte acum, că doi cloșani dela institutul de bacteriologie, cu cari s'a făcut încercare și au fost deja inficți cu baccili de ciumă, au fugit. Despre cloșani se zice, că de ei se leagă baccili foarte ușor, și așa e temere, că dela acei doi cloșani se vor inficia toți cloșanii de prin canale, și la primăvară, când vor eși afară, întregul oraș va ajunge în pericol.

Pentru desinfectarea canalelor cu carbol s'au luat toate măsurile de lipsă.

CORESPONDENȚA

Alegerea de deputat în Hunedoara.

Hunedoara, 25 Oct. n. 1898.

Domnule Redactor,

Luni în 24 n. l. c. s'a săvârșit în opidul nostru alegerea de deputat al acestui cerc. S'a ales cu unanimitate șspanul Devei, baronul Szentkereszty György, singurul candidat.

Alegerea a decurs foarte repede, așa încât deja pe la 9 ore a. m. s'au împrăștiat

trupul și mai virtos oasele, și de gravele dureri de picioare.

Durerile lui de picioare eran atât de grave, încât mai nainte deși a folosit ani de zile de-arîndul *toate* mijloacele de cură ale științei medicale ani de-a rîndul, numai ziua putea umbla, și și atunci numai așa dacă se răzima pe băte și în continu era cu băgare de seamă, că unde și cum își așează piciorul.

După cură de un an poate umbla fără băta și seara și fără să fie cu băgare de seamă la așezarea piciorului.

E interesant că medicul, care mai nainte a curat pe Raskó, Dr. Ioan Kabdebó, medicul suprem al căilor ferate arad-cenadane și al celor de stat, presidentul clubului medicilor aradani, a constatat într'un script că a urmărit cu atențiune efectul acestui mod de cură al dlui Dr. Opre, îndeosebi la acest morb asupra bolnavului și cu recunoștință a constatat rezultatul miraculos la care a putut ajunge Raskó.

Evident, că stăm față cu un astfel de mod de cură, care e chemat a crea adevărată epocă nouă pe terenul medicinei, căci dacă luăm în considerare rezultatul, care a succedat să ajunge la persoanele înșirate mai sus, nu încapă îndoială despre puterea de vindecare a acestui mod de cură.

alegătorii prin oraș, ducându-se fiecare la birtul unde a fost numit, ca să-și iee răsplata.

O durere adâncă mi-a cuprins sufletul, când am văzut, că în fruntea poporului din jur, care venea în urina unui steag roșu-alb-verde, purtat de un țeran, erau preoții, cari întocmai cum un păcurar slab își duce oile în gura lupului, așa au dus și ei poporul blând, ca prin voturile sale să ridice la deputăție pe acela, care mai târziu apoi să-i aducă fel și fel de greutatea peste cap, drept răsplata.

Intrebând poporul, care mereu striga: »jân!« că cine să trăească? mi-a răspuns: »Da stie-l sfântu cine-i și cum îl chiamă!«

Ceea-ce n'aș fi crezut chiar de loc că se va întempla este, că meseriașii români, dela cari așteptam cu toții o ținută mai bărbătească, încă au luat parte în număr mare la acest tîmbălu. Chiar și steagul a fost dus de un meseriaș Român, cu numele Murar Șandru, strigând într'una »*éljen bárón Szentkeeszy!*« mai și șicșăvind.

Poporul la întrebarea pusă că în ce chip a ajuns ca să vină în oraș să voteze, mi-a răspuns că doar' notarii și biraiile ne-au poruncit, și doar' nu suntem noi mai ocoși ca ei! Eată unde ajunge poporul, dacă conducătorii lui nu-și cunosc chemarea lor, ci pentru un »*adalmás*« se duc de se fac de ris lumii, și mai îndeamnă la aceasta și poporul.

Rușine să le fie!

Dintre preoți amintesc la acest loc pe părintele *Uieț Ieronim* din Sânjorj. Mai departe pe învățătorul *Aranyosi*, odinioară Arieșan.

Cu adăparea meseriașilor a fost incredințat inspectorul rural, *Nicolae Muntean*, care a umblat din casă în casă pe la meseriași, îndemnându-i să iee parte la acest tîrăboiu.

Ca încheiere pentru astă-dată mai adaug, că aș fi cel mai fericit, dacă domnii sus amintiți mă vor desmînți și-mi vor adevăra, că de astă-dată eu am mințit. Până atunci rușinea și disprețul tuturor Românilor de bine să le fie răsplata!

Argus.

Pro domo.

Domnule Redactor!

Pentru informarea acelor puțini, căți cetesc foaia locală »*Szésváros*«, dă-mi voe la următoarele:

Nu amale foaie în nrul 43 dela 22 l. c. în rubrica sa »Cause orășenești« face raport despre decursul ședinței reprezentanței orășenești dela 20 l. c., prin care se sălește a ponegrî peste tot patriotismul săsesc și românesc, din simplul motiv, că cu majoritate de două voturi nu s'a primit rugarea școalei de fete de stat din loc, pentru a fi dotată încă cu 10 stîngini lemne de foc.

Până a veni la răspunsul obiectiv, las să urmeze aici desbaterea în relief cam după-cum s'a urmat.

Sub nr. 7 al programului din ședința reprezentanței s'a pertractat cererea mai sus amintită. Încă înainte de ameză, în comitetul permanent s'au încins discuțiuni vii pentru și contra dotării.

Magistratul prin decisiul seu propune respingerea cererii, pe motiv: că și de altcum școalele din loc, peste tot, sunt dotate până acum cu 200 stîngini lemne și că pădurea orașului nu mai poate presta alte dotări de lemne.

Contra propunerii magistratului ridică cuvînt dl profesor Dózsa și din punct de vedere al culturii generale, avînd în vedere jertfa statului adusă cu susținerea școalei și mai virtos acea împregiurare, că orașul are păduri din belșug, propune să se primească rugarea și din acel motiv, că orașul nostru numai așa se poate desvolta, dacă promovează instituțiile culturale.

Membrul *Súkey Ferencz* susține propunerea magistratului de a nu se da.

Membrul de comunitate C. Antoni dorește peste tot a se procede mai cu cruțare la votările de dotațiuni, fiindcă suntem și așa aproape de aruncuri comunale și deci sprîginește propunerea magistratului.

Eu asemenea am susținut propunerea de respingere și am pretins revisuirea tuturor dotațiunilor, fiindcă sunt convins, că acelea nu sunt just împărțite între școalele diferitelor confesiuni din loc. Mai constat și aceea, că deși lemne de încălzit se dau din partea orașului, pruncii indigeni nu sunt scutiți de taxa de încălzit la gimnasiul ev. ref. din loc.

Membrul *Nicolae Vlad* este tot pentru propunerea magistratului.

Simon Ferencz este pe lângă propunerea de dotare a lui Dózsa. Declară față de aserțiunea mea, că pruncii indigeni sunt toți scutiți de taxa de încălzit (Avis părinților!)

În fine primarul Acker declară, că orașul și special magistratul nu este contra înaintării culturii, însă are în vedere exhaurierea venitelor.

Punându-se la vot, sunt pentru respingere: C. Antoni, W. Binder, Sükey F. și L. Bercian, ear' pentru dotare: Dózsa D., Simon Ferencz și Nicolae Vlad.

Acesta este firul pertractării în comitetul permanent.

Să trec acum la desbaterea tot acestui obiect în reprezentanță.

Propunerea magistratului și cea a comitetului permanent, prin care cererea se respinge, fiind asemenea, se comunică cu motivele sale, prin referentul, senatorul D. David.

La aceasta, profesorul Dózsa, pe lângă înșirarea motivelor zise înainte de amiazi în comitetul permanent mai adaugă, în ton înflăcărat, cam acestea:

Sunt surprins de propunerea ce se face. Dotarea școalelor, peste tot, este oare cum erezire dela înaintașii noștri și mai demult se da fiecărei școle tot ce cerea, pentru-ce suntem acum așa de mici la suflet?

Nu vede comunitatea cât bine a făcut statul prin înființarea și susținerea acestei școle?

Ce edificiu pompos au ridicat chiar în anul acesta?

Așa știe preții reprezentanța jertfa statului? și astfel știe mulțami pentru marea binefacere?

Cum se poate nega așa o dotație bagatelă? până când pădurarul orășenesc afirmă, că sunt păduri de ajuns?

Cu totul tot altceva zace la mijloc! un ceva ascuns, care se vede cât pe colo!

Numai atâta simț posedă reprezentanța față de cultura fetițelor?

Nu cunoaște orașul datorința sa de prevenire în atari casuri?

Unde este interesul bine priceput, care trebuie dovedit cu astfel de privilegii?

Statul nu poate contribui cu mai multe procente pentru cultura de obște!

Cine trage consecințele, dacă statul ar revoca subvenția? văzând atâta nepăsare și răceală față de bunele sale intențiuni? a cui ar fi pierderea materială, care s'ar revêrsa asupra orașului?

Membrii de comunitate vechi merită laudă în această privință, aceia erau mai darnici ca cei de acum!

Aș dori — zice dl Dózsa — ca în alte cheltuieli să fim mai cruțători și nu aici!

Percețele, cu cari concurge orașul la cultura de obște, sunt foarte mici și neînsemnate, dacă privim budgetul cu 90 mii fl. venite anuale.

Din aceste și multe alte considerante propun dotarea școlii încă cu 10 stingini de lemne.

Conținând aserțiunile dlui Dózsa, tot atâtea ziceri amenințătoare, adresate, ca pe sprânceană, membrilor de comunitate și de maghiștriat sași și români, am cerut însumi cuvânt, temându-mă, că altcineva nu va reflecta și am zis cam următoarele:

Di antevorbitor, prof. Dózsa, n'are să fie surprins, astfel de surprinderi întâmpinăm noi nemaghiștriat zilnic și pe toate terenele vieții publice, încât nu este parte de țară de unde să nu auzim plângeri și tipete motivate. Ca dotarea institutelor culturale o am erezit dela înaintașii noștri aici în Orăștie și că datori suntem a o profesia și mai departe, cred că în sine nu involvă drept de succesiune.

Binele făcut de stat, ce privește școala de fete de aici, după mine, este relativ. Dacă statul are în vedere obștea preponderantă nemaghiștriat de aici și din alte părți, apoi dator este a îngrijii ca din visteria sa, unde contribuie fiecare cetățean cu sudoarea muncii sale, să concure și pentru acestea în măsură proporționată și să nu procedă așa de mașter. (Aici dl primar îmi trage atențiunea, ca să nu incriminez statul). Rog pe dl primar a nu mă îndruma la ordine, pentru-că știu eu până unde sunt îndreptățiți a merge în vederile mele. Este însă cunoscut, continuai mai departe, că statul peste tot nu le dă nici un ajutor material institutelor naționalităților.

Constatarea pădurarului, la care se provoacă dl antevorbitor, făcută așa numai, că orașul ar avea destulă pădure, nu este întemeiată. Că orașul are păduri și câte sarcini sunt pe aceea, se poate vedea numai din planul de păduri, în care atât dotațiunile școalelor cât și dreptul particularilor trebuie să fie stabile și mărginite.

Insinuarea dlui Dózsa, că altceva zace la mijloc! din care motiv respingem cererea, poate fi o presupunere a dînsului și a semenilor săi, de cari suspiționi suntem de dați a auzi zilnic.

Atât datorințele cât și interesul pentru cultura populațiunii o cunoaște reprezentanța orășenescă pe deplin. Dovadă la aceasta dă budgetul orașului, prin care se vede, că din venițele adevărate nesocotind aici taxa de lemne, pășune și arunciri comitatense, cari toate se încassează dela locuitori, concură cu 10%. Mai mult dară decât dă însuși statul din budgetul său pentru instrucțiunea publică.

Aici, la distribuirea statului, cu drept să

poate zice, după dl Dózsa, că există altceva la mijloc și în fapt și există!

Aș mai fi în stare a înșira multe alte motive pe terenul acesta vast, însă mă tem de a nu fi cumva carăși întrerupt de dl primar și așa încheiu, recomandând propunerea magistratului respective a comitetului permanent.

Ca de încheiere, după-ce nime nu mai cere cuvânt, dl primar afirmă, că magistratul nu are cugete ulterioare și cu atât mai puțin ascunse, după-cum adecă afirmă dl profesor Dózsa. Numai temerea de neajunsuri a mișcat magistratul a propune respingerea cererii școlii de stat.

Așa a urmat încheierea desbaterii și punerea la vot, respingându-se cu majoritate de 2 voturi cererea din chestiune.

Că atâta am zis și nimic mai mult, mă provocă la on. membri de comunitate nepreocupăți, cari m'au înțeles.

Intreb eu acum pe corespondentul lui »Szászváros« — r. dacă a fost de față, fost-am eu mai iritat decât dl profesor Dózsa, care din punctul acesta de vedere este prea bine cunoscut?

Eară, că tema aceasta a mea de predilecție o am folosit pentru a isbi și în statul maghiar, a cărui politică culturală nu-mi place nici-decum, contra căruia am lansat și unele bruscări, o recunosc.

Față de acest fel de insinuări nu doresc a mă justifica, creadă dl corespondent ce va vrea.

Numai că cu d'al de aceste sunt îndatinăți micii de prin provincie a informa pe politiciii cei mari și puternicii ai lor, este prea bine cunoscut, așa să contrag motivele, pentru de a se proceda și mai departe în calea lor apucată.

Că nu am fost, nu sunt și nu voi fi nici-când aderent ba mai mult, că voi combat totdeauna și cu tot privilegiul politica culturală a dominanților de azi, aceasta și aci o recunosc însumi.

Motivele, cari mă silesc a o face sunt sumedenie de multe.

Oare chiar această școală, despre care este vorba, este ea înființată și susținută de guvern pe baza legii de școle din anul 1868. §. 58. și în temeiul legii de egală îndreptărire a naționalităților tot din acel an §. 17.?

Dacă această școală se susține din visteria statului, pentru-ce nu se propun studiile în limba majorității locuitorilor acestui oraș și ținut? sau pentru-ce nu se propune *barem* limba română, ca studiu deobligat??

Susținută fiind de stat, câte puteri de învățământ române s'a aplicat, de când există, la această școală?

Încheiu reflexiunile mele cu acea observare, că deși dl C. Antoni, directorul școlii ev. lut. din loc, în ședința reprezentanței nu a zis nimic nici pro nici contra, totuși este pus alături cu mine. Oare cum se lovește aceasta cu adevărul?

Ce se ține de profeția corespondentului, că dacă nu ne nizuim a înainta insti. uțiunile culturale, apoi *pompoasele oteluri nou clădite vor suna a gol!* aceasta o las la aprețiarea celor competenți.

Numai o dorință am, ca membrii de comunitate sași și români să fie tot așa de activi și aprigi în apărarea intereselor lor mai vitale, precum au făcut-o aceasta frații maghiari, în afacerca bagatelă de 10 stingini de lemne pentru școala de fete a statului.

Laurian Bercian,
membru de comunitate.

Petrecere în Hunedoara.

În acest leagăn al marilor Hunedești, vieța socială începe a se desvolta treptat.

Privesc cu mândrie pe acei factori, cari sunt pătruns de convingerea, că grupându-se puterile lor, și unindu-se în păreri, pot face mult ca instituțiunile noastre bisericesti-culturale-naționale să-și ia un avânt sigur și puternic, pentru-că numai așa am putea forma un trainic zăgaz, care ar opri valorile răutăcioase, nimicitoare îndreptate contra noastră.

În 15 Oct. st. n. am fost martorul unei petreceri cu joc arangiat din partea tinerimii române din Hunedoara cu frumosul scop de a ajuta o reuniune, care e așa zicând sentinela bisericii gr.-or de aici.

Impregiurările financiare cam critice au avut urmările și cu ocaziunea acestei petreceri.

Dar' în schimb ne-am grupat o bună mână de Români formând o petrecere vială, românească care s'a început cu o frumoasă și fermecătoare horă națională.

Au urmat alte jocuri naționale ca »Hațegana«, care s'a jucat cu mult foc din partea tinerilor și a drăgălașelor Româncuțe blonde, brunete și de cele cu ochii frumoși și negri ca mura.

»Valurile Dunării« plutesc melodios, și un zăpăcit vals rupe tăcerea.

Prin spațioasa sală saltau perzându-se părechii de părechii și aruncându-se cu foc în vârtejul cuceritorului dans.

Zorile ne încep a zimbi, și cu un zimbet sincer m'am despărțit și eu din mijlocul frumoasei cununi de Româncuțe.

Dee cerul, ca la o proximă petrecere să ne vedem întreaga »nație« grupată în jurul stindardului vieții sociale, căci numai atunci ne vom putea mândri cu isbânda.

Nicu.

NOUTĂȚI

„Reuniunea femeilor pie pentru decorarea bisericii gr.-cat.“ din Orăștie, și-a ținut prima adunare generală, Duminică în 23 n. l. c. la 3 ore d. a. în biserica gr.-cat. din loc. După deschiderea adunării prin protopopul local, dl *Lulu Rățiu*, secretarul reuniunii dl *Petru Barițiu*, a cetit raportul despre activitatea reuniunii dela înființarea ei și până de prezent. Considerând greutățile începutului ce le întâmpină ori-ce societate, la sfîrșitul raportului totuși s'a constatat un progres îmbucurător. Reuniunea are până de prezent înscriși ca membri fondatori 14, cari au plătit taxa de 10 fl. odată pentru totdeauna. Afară de aceștia mai are membri ordinari cu taxa de 1 fl. la an și ajutători. Cu ocaziunea aceasta s'au mai înscris câțiva membri ordinari. Rugăm pe toți binevoitorii bisericii noastre, ca întrucât se poate, să se înscrie ca membri fondatori, ordinari ori ajutători ai acestei reuniuni, ca astfel, cu puteri unite, să ajutăm după putință această reuniune, care și-a propus un astfel de nobil gând pentru ridicarea la bunăstare a Casei Domnului.

Visitări de școle. De luni 24 a. l. c. inspectorul reg. de școle *Réthy Lajos* și-a început visitațiunile la școalele din tractul Orăștiei. Până acum a vizitat școalele din Orăștie, Căstău, Sibiușel, Beriu și Orăștioara și va continua cu celelalte. E de notat, că de astă-dată visitațiunile nu le face singur ci însoțit de părintele-protopop *Vasilie Domșa*. Se dă cu socoteală, că scopul acestor visitațiuni, nu ar fi numai pur de supraveghiere, ci ar căuta pat cald, unde să așeze noue pepiniere de maghiarizare din cele luate în budget de ministrul Vlăsici. Conducătorii școalelor noastre și poporul să vegheze, ca să nu cadă în cursă!

Parastas. Duminică în 23 Oct. n. l. c. s'a celebrat în biserica gr.-or. română din Zlaști parastas întru memoria Exc. Sale Metropolitanului Miron Romanul, de cătră preotul local, dl *Leontin Ungur*. La sfîrșitul celebrării parastasului s'a cântat și o poezie ocazională, compusă de preotul de-acolo.

Procesul lui „Kronstädter Zeitung“. Luni s'a pertractat înaintea curții cu jurați din Tîrgul-Murășului procesul de presă al lui »Kronstädter Zeitung« din Brașov. Titlul articolului incriminat este »Sêrbarea de 15 Martie în Brașov«. Dl *Dorschlag*, redactorul foii, a fost osândit, pentru calumnie contra fișpanului, la *trei luni închisoare și 100 fl. pedepșă în bani*. Din cauțiunea foii s'au detras *1000 fl.*, ear' editorul foii a fost achitat.

O nenorocire. În baia de cărbuni de peatră dintre Uricani și valea Jil, l. Lupeni pe când lucrătorii se aflau înlăuntrul băii, s'a întâmplat o groaznică sguduitură. Prin spargerea cărbunilor aerul s'a aprins, și sguduitura ce s'a născut în urma aceasta, s'a simțit în tot jurul. Din baie iasă fumul în formă de nuori groși, și interiorul băii în continuu ferbe, ca un fel de vulcan. Pe la ameazi au scos din baie patru rănii și un mort.

Moarte. Dl *Nicolae Vlad*, preot în Zerzești, protopopiatul Caransebeșului, a răposat în 9 Oct. n. l. c., în etate de 90 ani și stând în serviciul bisericii timp de 65 ani. Numai cu trei zile înainte de a muri, a fost la Caransebeș, fiind de plin sănătos.

— Dl *Simion Vlad*, comptabil la »Ardeleana«, și soția, au îndurat o cruntă lovitură prin încetarea din viață aunicului lor fiu Aurel, în vîrstă de 2 ani.

Primească întristata familie condolențele noastre!

Dl Gustav Weigand, profesor la universitatea din Lipsca, a cercetat zilele acestea Brașovul unde a studiat câteva zile dialectul român. Dela Brașov profesorul Weigand și-a luat drumul spre casă. D-sa va lucra la iarnă un studiu asupra diferitelor dialecte ale limbii române.

„Călindarul Poporului“ pe anul 1899, care de 14 ani apare în editara »Tipografie« din Sibiu, a apărut zilele acestea în mai multe mii exemplare. Afară de partea calendaristică și alte notițe folositoare are și un bogat cuprins literar; precum povești, poezii etc. Doine și strigături populare. O extra-

gere a întâmplărilor din anul trecut până de prezent. Economic. Povește igienice. Tîrgurile de peste an din Ardeal și Ungaria. Mai multe ilustrațiuni. Are o înfățișare elegantă, tipar curat și ceteț. Extinderea e de 9 coale. Fiind acest călindar cel mai ieftin și totodată cel mai folositor pentru poporul nostru, îl recomandăm cu căldură tuturor economilor noștri. Prețul 20 cr. plus 5 cr. porto.

Casă de hârtie. Pe moșia Sarinovka în Rusia, a fost clădită cea dintăiu casă de hârtie. Despre această casă se scrie că ar fi mai trainică decât cele de cărămizi. Chiar și mobilele dintr'nsa sunt de hârtie.

Și eu un articol.

Eaca vorbă, oare de ce să nu scriu și eu ceva? Ce, doară n'am ce sau n'am unde? Așal Dreptul vorbind, și vorba între noi rămânând, nici că se cuvine ca ori-ce frunză verde să se apuce să sgărie cea hârtie. Nu-i vorbă, pricep pe cei Sibieni, Aradani și Brașoveni, dar' noi ceștia de pe la sate? Să scriem și noi? Și anume despre ce? Despre cele societăți înalte sau despre cele certe dintre frați?

O Doamne, Doamne! Parcă noi o să trăim cât munții! Dar' despre acestea e ceva prea jos. Ceva mai sus: și anume despre regi, împărați, despre lumea mare, despre lună, stele, soare etc.?

Ei, da cum s'a schimbat lumea. Și între toate acestea oare să mai scriu? Ba bine că nu!

De-oi zice eu albă, altul zice neagră; de-oi zice eu neagră, altul zice albă... D-zeu să mai aleagă. Dar' în ciuda tuturor relor despre ceva tot am să scriu. Cu toții vor crede că doar' totuși despre guvern, care e păgân, e vitreg... și de aceea trebuie să se ducă!

Nu, nici despre acesta nu o să scriu. Ci mă voi uita puca ca întrucât îmi stă în putință, în fiecare număr al acestei foi, să dau economilor noștri câte o povață cum au să procedă la cutare și la cutare lucru economic, și cred că de aceasta mai bine le va părea ca dacă aș fi scris despre nu știu ce lucruri de prin altă lume.

Pe lângă aceasta voi da din când în când și câte o povață cu privire la igienă. Deci cu D-zeu înainte!

În numărul de față, pe lângă introducerea de mai jos, cu toate-că nu ne putem lăuda de astădată cu un cules bogat, voi da la rubrica »Economic«, câteva îndrumări cum este a se porcede la facerea vinului.

Precum sunt mai multe moduri de a fi bolnav și numai unul de a fi sănătos, tot asemenea sunt și mai multe feluri de economii; însă numai una e bună, economia bună este aceea, ce înăvuțește pe econom.

Acesta fiind un adevăr, ne întrebăm văzând pe fiecare zi un mare număr de economi sêrăcind, și care trăesc cea mai mare parte cu mămăligă și fasole, dacă acest adevăr în realitate este admis și la noi.

Economul nu perde timpul seu numărând la muște. La sate se lucrează mult, foarte mult, și din această cauză se cuvine că dacă ai muncit, să-ți iai și rêsplata cuvenită.

Dacă de exemplu ai primit astăzi 3 fl., din cari ai cheltuit 2, îți mai rămâne unul, rezultatul nu e prea bun. De multe-ori se întâmplă însă, că pentru-ca să scoți zece, trebuie să cheltuești tot zece; ba une-ori cheltuești chiar o sută ca să aduni cincizeci. Pornit odată pe această cale, ruina nu mai e departe.

Ar trebui așadar' ca astfel să porcedă omul, încât dacă a cheltuit cinci, să scoată barem opt, și astfel trei să-și păstreze.

Economia bună nu stă numai din aceea ca să produci mult, ci să produci bine și cât se poate de ușor.

Sunt economi, cari au recolte frumoase pe moșiile lor, dar' cari îi costă mai mult decât valoarea lor.

Un econom poate să ridice de pe câmp 40 hecto de grâu, și cu toate acestea să afe pagubă în casa sa, pe când al doilea va ridică de pe câmp numai 20 hecto și va avea câștig.

Trebuie așadar' ca economii noștri să fie în curat cu toate câte se cer la economie, pentru a avea și folos după dînsa și a nu-și rupe oasele înzadar.

Moșul.

Ultime Știri.

Tinerimea română dela academia din Oradea-mare, în urma insultelor ce au suferit din partea studenților maghiari, văzând că acestia sunt încurajați și de cătră directorul academiei, *Bosoky*, s'au retras cu toții dela *academie*.

Pentru redacție responsabil: Petru P. Barițiu.

Avis!

Am onoare a atrage atențiunea tuturor onor. domni, cari cercetează cafeneaua mea, că de azi începând vînd păharul de bere atât cea neagră cât și cealaltă numai cu **8 or.**

Cu deosebită stimă
Julius Eisenburger,
cafetier.

ECONOMIC

Fermentațiunea sau ferberea mustului.

Prin ferberea mustului înțelegem trecerea lui dintr'o stare dulce în una, care are alt gust cu totul deosebit, numit vin.

Când mustul ferbe, se aude un sgomot, întocmai ca și la ferberea apei, acest sgomot provine din unele bule care se evaporază din must, și care se observă la suprafața vinului, de o culoare cam albă, aceste bule le numim acid carbonic.

Ca ferberea mustului să se facă în condițiuni bune, și ca vinul să nu-și piardă din aroma sa precum nici alcoolul în timpul ferberii, trebuie să avem în vedere următoarele condițiuni: întâi că curentul de acid carbonic care se degaje prin ferbere trebuie să-l facem să treacă printr'un vas cu apă, scopul este ca să nu vină în atingere cu aerul din afară.

Pentru acest scop punem un maș de cauciuc cu un capăt în vana bușii, ear' cu altul într'un vas cu apă, cu modul acesta aerul este împedecat de a veni în atingere cu masa de vin care ferbe în bute și vinul își va putea păstra calitatea sa bună.

Când ferberea încetează, o putem ști foarte ușor, fiindcă în bute nu se mai aude nici un fel de vîlțitură.

A doua condițiune, care trebuie observată la ferbere, este căldura (temperatura) care în tot timpul ferberii trebuie să fie nevariabilă, așa pentru vinurile cele albe e bine să avem totdeauna o temperatură de 13—15 grade Reaumur. Dacă temperatura va fi mai scăzută, vinul întârzie și-și pierde din calitate.

Pentru vinurile cele negre ne trebuie o căldură de 16—18 grade Reaumur. De aici putem vedea, că altă temperatură trebuie pentru vinurile negre, și alta pentru vinurile albe, și când aceste 2 vinuri vor fi amestecate, nu pot să dea o calitate bună. Ferberea vinului e bine să se facă totdeauna în buși și nici-odată în tocitoare, pentru-că în tocitoare o suprafață mai mare a mustului este pusă în atingere cu aerul atmosferic, în bute se observă contrarul.

Această operațiune sau mai bine zis acest lucru îl observăm la vinurile cele negre, cari n'au trebuință de a ferbe dimpreună cu ciorchina, fiindcă sunt destul de avute în zahăr, și aceste vinuri când se pun în vase curate nu vor suferi de nici o boală, la care sunt supuse vinurile albe.

Vinurile albe, cari sunt sêrace în zahăr, e bine a se lăsa să seacă totdeauna cu ciorchina, fiindcă se fac mai bune, deoarece ciorchina conține un suc acid (acrișor), care se disolvă în alcool și face ca vinul alb să fie de o calitate mai superioară, să dureze mai mult și să nu suferă de boalele la cari ar fi supus în cazul contrar.

Dacă lipsește adevărata căldură, la care trebuie să fie vinul, noi trebuie să i-o restituim într'un mod artificial prin încălzirea mustului. Căldura care lipsește o putem cunoaște cu ajutorul termometrului, d. e. luăm un termometru și-l introducem în tocitoarea sau butea unde se face ferberea vinului și ne uităm până unde se sue mercurul termometrului; să zicem că s'a suit până la 10 grade.

Noi știm că un vin alb are trebuință de 13—15 grade, prin urmare, ca ferberea să se facă regulat, ar trebui să-i mai restituim noi pentru vinurile albe 3 până la 5 grade, ear' pentru cele roșii 6—8 gr. de căldură, pe care noi o adăugăm și se numește artificială.

Dacă avem un butoiu de vin de 10 vedre cu o temperatură de 10 gr., ca ferberea să se facă regulat luăm o vadră și o încălzim dela 30—50 gr. pentru vinurile albe și dela 60—80 gr. pentru vinurile negre, o turnăm după aceea în butoiu și se amestecă cu toată masa vinului, ca să se poată profita de căldura adăusă.

După-ce vinul a fert îl trecem în butoiu prin ajutorul unui maș de cauciuc, ca să împedecă venirea vinului în atingere cu aerul atmosferic.

Tocitoare.

Trebuie să îngrijim ca tocitoarea să o umplem în aceeași zi cu struguri mustuiți, fiindcă punând și în ziua a doua, vom aduce

oare-care vêtămare în fermentațiunea vinului, care are influință rea și asupra calității lui.

După-ce se umple tocitoarea trebuie să o acoperim, ca să nu stea în atingere cu aerul de afară, fiindcă prin eșirea repede a gazului acidul carbonic afară duce o parte din alcool și aroma vinului, și afară de acestea stratul cel dintâiu al vinului în contact cu aerul se oțetește și în urmă vinul capătă un gust acrișor care-i scade din valoare.

Bușile și curățirea lor.

Înainte de a umple o bute cu vin trebuie să băgăm bine de seamă ca butea să fie curată, atât pe din lăuntru cât și pe din afară, să fie bine legată, doagele groase. Sistemul nostru de buși erau din mai multe puncte de vedere rele, doage subțiri, unele sunt făcute din doage de brad legate cu cercuri de lemn, aceste buși nu prezintă mare siguranță pentru a păstra vinul mult timp în ele. Sistemul cel nou de buși cu ușa la fund este cel mai bun pentru păstrarea vinului precum și pentru transportarea lui dintr'o localitate într'alta.

Bușile, cari sunt destinate de a pune vinul de toamnă, înainte de toate se leagă, dacă cere trebuința, după aceea se opăresc cu apă feartă, în care se pun foi de persic, viță de vie, frunze de gutâi, căci aceste frunze lasă bușii un miros plăcut, după 24 de ore vîrsăm apa, și spălăm butea cu apă rece de 3 și 4 ori până când apa rămâne curată. Când bușile au uși în fund, e bine a lua ușa și a spăla butea pe din lăuntru cu ajutorul unei mături de nule, mesteacăn sau cu ajutorul unei perii. La bușile cele vechi e bine a se pune și sare în opăreală, iar la cele noue e bine a se pune var nestins, și a se stinge în bute; efectul varului este bun, pentru-că el combate acidul tanic aflat în doagele de stejar și produce o combinațiune hemică numită tenat de calce.

Bușile după-ce se spală se afumă cu pucioasă cât se poate de puțin, dacă butea a fost îngrijită la un loc bun, unde nu e teamă că s'ar fi încuibat diferite insecte, cari se-și fi depus oule lor printre gardini, totdeauna butea se afumă cât se poate de bine, pucioasa prin ardere se transformă în acid sulfuros (SO'), care are proprietatea de a omori pe toți paraziții ce s'au așezat printre gardinile bușii.

Când afumăm butea trebuie să astupăm bine vana ca să nu mai poată intra aer din afară, așa că pucioasa se arde numai prin ajutorul aerului ce se află în bute. Pucioasa va arde până ce s'a gătit aerul și se va stinge, iar fumul provenit din ardere își va produce efectul asupra tuturor murdăriilor aflate în materialul bușii.

După afumat spălăm butea cu apă rece și o lăsăm destupată, ca tot acidul, care se află să iasă afară, fiindcă acest acid are proprietatea de a decolora vinul, cu deosebire cel negru, și de a împrumuta mirosul său cel înecăcios vinului.

Această lucrare trebuie să o facem mai mult pentru vinurile noue, și mai puțin pentru cele vechi, asupra cărora acidul nu are așa mare influență.

Pritocitul vinului.

Toate vinurile, cari nu se dau consumațiunii în anul cel dintâiu și se țin mai mulți ani, trebuie ca în fiecare an odată cel puțin în luna lui Septemvrie sau Martie să le pritocim. Când pritocim vinurile, e bine să alegem o zi frumoasă, caldă, să nu fie timp noros, nici să sufle vîntul, mai ales vîntul dela sud despre care se vorbește că ar avea o influență asupra vinurilor de a le turbură. Pritocirea se se facă cu ajutorul sifonului, care este un tub de sticlă recurbat mai lung la un capăt, ear' la altul mai scurt. Capătul cel scurt al sifonului se pune în butea cu vin, ear' cel lung în cea goală.

Butea cea goală trebuie să fie ceva mai jos ca cea plină, de unde se face pritocirea. În lipsă de sifon pritocirea se poate face cu ajutorul unei pompe, cari sunt făcute anume pentru treaba aceasta.

Când se face pritocirea cu canaua, vinul va sta în contact cu aerul până-ce se va umple ciubêrul după aceea ducem ciubêrul la o altă bute unde trebuie să-l deșertăm prin ajutorul unui tolcer; în acest timp disolvă

și vinul ca ori-ce licuid o cantitate de oxigen al aerului, care oxigen disolvat transformă deși într'o cantitate mică o parte din alcool, în oțet, care are o mare influență asupra mesei întregi a vinului, vinul își va pierde și din aromă.

Scopul pritocirii este de a despărți vinul de drojdii, care ar face ca vinul să se oțetească, dacă nu l'am despărți de ele.

Când vinul încetează de a mai ferbe are în suspensiune mai multe materii solide, cari cu timpul se depun la fundul vasului și capătă numele de drojdii și vinul rămâne limpede.

Cleitul.

Cleitul venind după pritocit se poate face în trei moduri prin clei de pește, albuș de ou și gumă arabică.

Cantitatea de clei ce se întrebuițează la 10 vedre este 7 grame se taie cleiul bucăți, se moaie în puțin vin și după aceea se pune în bute unde se amestecă bine, după 12 zile vinul este limpede.

Când în loc de clei se întrebuițează ou se iau 5 ouș pentru 10 vedre, se bat cu puțin vin, și se adaugă după aceea în bute și se amestecă bine, unii mai adaugă și cojile fărimate, cu scop că păstrează vinul să nu se acrească.

Punerea vinului în butelii.

Când vinul se pune în butelii, îl punem prin ajutorul canalei, se ia sticla pe care voește a o umple cineva cu vin se pune un tolcer în gura ei și se pune sub cană și dă drumul vinului până ce s'a umplut butelia, după aceea se oprește și imediat se astupă sticla cu un dop de plută. Este rău ca vinul să se lase să curgă în ciubêr și din ciubêr să se umple buteliile.

Dopurile ce se întrebuițează la astupatul buteliilor trebuie ferte sau ținute în apă feartă câteva ore, și numai după aceea să se întrebuițeze, cu chipul acesta se moaie

dopurile și se pot întrebuița dopuri mari la sticle mici, și se poate dispensa omul de mașina de bătut dopuri.

După câțva timp dopurile își perd apa, lăsând-o să se evaporeze și să întăresc atât de tare, încât de abia cu șurupul se poate scoate, dopurile odată puse se pot să se rîteze dacă sunt prea lungi de pe lângă gura sticlei, și după aceea se unge cu ceară spre a împedecă punerea vinului în contact cu aerul atmosferic prin porii dopului.

Între nivelul vinului din sticlă și dop se lasă totdeauna un spațiu foarte mic.

Vinurile păstrate în butelii se mai îmbunătățesc mai ales cele negre care sunt puțin amare, ele devin gustoase și mai plăcute la beut, păstrându-se bine în pivniță.

Un învățat francez, Vergnette Lamotte, zice că căldura are un efect salutar asupra îmbunătățirii și conservării vinurilor, cari nu sunt de o calitate superioară și această îmbunătățire se face punând butelile pline cu vin la o căldură de câteva ore. Eată cum se porcede:

Vinul pus în butelii se astupă bine și după aceea se leagă dopul cu o sfoară, buteliile după aceea se pun într'un cuptor cu aer cald, vinul ca și toate licuidele în contact cu căldura se va dilata, adică își va mări volumul și va tînde a eși afară; dopul care este legat împedecă eșirea vinului afară și buteliile vor rămânea bine astupate.

După aceea se scot buteliile afară și se lasă a se răci, în timpul răcirii licuidul se va contracta și sfoara se poate tăia, dopul se va mai îndesa încâtva ca spațiul să fie cât se poate de mic între vin și dop, și după aceea dopul se retează dacă este prea lung și se lipește cu ceară.

Asemenea dl Pasteur încă a cunoscut efectele căldurii asupra conservării și îmbunătățirii vinului.

Prăvălie nouă!

Prin aceasta subscrișul aduc la cunoștința prea onoratului public, că retrăgându-mă din prăvălia dlui *Friedrich Schuleri* din loc, am cumpărat prăvălia dlui *Albert Toth* din piață și am înprotocolat-o sub firma:

GUSTAV ZOBEL

provăzându-o cu tot felul de articli, ca *fer, spîțerie, vase de culină, vîpșele și făină.*

Îndeosebi atrag atenția onoratului public asupra mărfurilor totdeauna proaspete ca și asupra făinei îmbunătățite a morilor ung. cu vapor, și îl asigur de un serviciu prompt și real, cu prețuri foarte moderate.

Rugând deci onor. public pentru binevoitorul seu sprigin, semnez

cu toată stima

GUSTAV ZOBEL.

(409) 3—5

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMIC, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000.

(293) 27—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- 1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;
- 2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 $\frac{1}{2}$, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;
- 3) cumpără și vinde realități;
- 4) cumpără și vinde marfuri și produse;
- 5) arîndeaza și exarîndeaza realități;
- 6) cumpără și vinde efecte publice;
- 7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce afacere se poate rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1898.

Diracțiunea.